

TELEGRAFUL ROMAN.

Telegrafulu iese de doua ori pe sepe-
mana: joi'a si Duminica. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditoru
foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani
gal'a, prin scrisori francate, adresate
catra espeditoru. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nru 55. ANULU XII.

Sabiu, in 1628 Iuliu 1864.

tru provinciele din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 ann. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a dona ora cu 5 1/2 cr. s.
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. fa

Diet'a transilvana.

Siedinti'a din 23 Iuniu (5 Iuliu) 1864.

(Petitiunile asternute dietei.)

(Continuare si capetu din nr. premergatoriu.)

Pre's. Dupa ordinea dietala Presedintele are dreptulu a deschide si a inchide siedinti'a; in tempulu din urma nu ne amu presilitu asi'a tare. Recuira pre ref. Klein a citi raportulu.

Refer. Klein se urca pe tribuna si citeste raportulu comitetului in limb'a germana. Dealtmintrea n'are de a dice nimic'a nainte de desbaterea generala.

Dupa aceea se citeste raportulu si proiectulu de lege in limb'a romana si magiara. Ref. Klein recomanda proiectulu regimului asi'a, dupa cum se afla modificatu de catra comitetu. Pre's. deschide desbaterea generala. Fogarasy se declara, cu mare recunoscintia a drepturilor de suveranitate, pentru proiectulu regimului. M. Binder e in contr'a parerei lui Fogarasy; dice ca articolii sa se sanctiuneze in sensulu legiloru celoru noue. Propune desbatere speciala. Pre's. deschide desbaterea speciala. Dr. Ratiu voiesce, ca in § 1. sa steie in locu de „Proiectu de articuli“ „articuli de lege.“ Propunerea acest'a se priimesce. —

La § 2. Schuler-Libloy cere, a se lasa afara „dupa form'a sanctiunarei de pan'acum indatinata“. Apoi se incinge o disputa infocata intre comisarulu regescu si Episc. Fogarasy.

Comissarul regescu se declara in sensulu lui Schuler-Libloy pentru proiectulu regimului si in contr'a lui Fogarasy; Eppulu Fogarasy se declara in contr'a cuvintelor „dupa form'a sanctiunarei indatinate pana acum.“ In fine comissarul regimului lakab se bucura, ca au intielesu reu pre Eppulu Fogarasy. Schnell propune, ca sa se dica „cu indatinat'a forma de sanctiunare de pan'acum'a.“ — Propunerile lui Schuler-Libloy si Schnell se spriginescu. Br. Friedenfels e in contr'a propunerei lui Schnell. — Dar fiindu tempulu inaintatu, desbaterea se curma si siedinti'a se 'nceia.

Siedinti'a din 25 Iuniu (7 Iuliu)

o comunicamur pe scurtu anticipative in nr. 52. alu acestei foi. Avemu datorinti'a a complet'a relatiunea nostra intr'acolo, ca petitiunea din Boemi'a n'a fostu pentru drumulu de feru, ci pentru tempulu militiei; mai de parte a adauge propunerea adusa de Puscariu in privinti'a dotarei preotimci si dascalimei, carea este cea urmatoare:

Propunerea

Deputatulu dietalu I. Puscariu et consortii.

Pentru modificarea §§ 41 si 49 ai patentei din 21 Iuniu 1854 in privinti'a dotarei preotiloru si dascaliloru din pasiunile si padurile comunali.

Considerandu, ca pasiunile si padurile, ce au fostu in comun'a folosintia a fostiloru domni pamentesci si a fostiloru supusi dominali, in puterea patentei din 21 Iuniu 1854 au trecut in proprietatea ambeloru parti pe langa dreptulu si detorinti'a de segregatiune;

Considerandu, ca inca diet'a dela 1846⁷, prin art. XV. a fostu determinatu, ca la regularea urbarialitatiloru sa se dozeze bisericile si scolele cu cate o sessiune intr'ega, care dispositiune numai pentru intrevenirea eveniminteloru dela anul 1848 s'au fostu impededatu;

Considerandu, ca determinatiunile privitoare la acestu obiectu prin patent'a din 21 Iuniu 1854 §§ 41 si 49 au ramas nelamurite seu neperfecte;

Considerandu, ca — cu tote ca atatu c. r. Ministeriu de justitia catu si r. cancelaria aulica de repetite ori au impusu judecatoriiloru urbariali detorinti'a, ca cu ocaziunea regulariiloru urbariali sa ia privintia la dotarea bisericiloru si a sco-

loru, aceste judecatorii in lips'a unei legi positive si lamurite ori nu potu ori nu vreu a corespunde acestei juste cerintie; mai incolo

Considerandu, ca incependu dela Leopoldu I. mai dela toti domnitorii esistu repetite ordinatiuni in privinti'a dotarei preotiloru cu portiuni canonice, ce inca nu s'au efeptuitu pre-totindinea; si in fine

Considerandu, ca si in comunele libere din fundulu regiu dotarea preotiloru si dascaliloru din pasiunea si padurile publice s'au facutu si se face inca spontaneu in urm'a conclusiunii universitatii municipale intaritu chiaru prin Maiestatea Sea, care recerintia in locurile foste dominali cu atatu mai vertosuaru fi de consederatu:

Inalt'a Dieta sa binevoiesca a hotari urmatoarea modificatiune a §§ 41 si 49 din patent'a urbariala, si prin urmare §§ acestia sa sune asi'a:

§ 41. Asemenea si competinti'a de pasiune, ce e ase rumpe pentru preoti seu popi (de ori ce confessiune), se va mesura in proportiune cu statulu posesiuniloru. Insa, unde posesiunea preotiloru e mai mica decatu face o sessiune midilocia a unui fostu colonu din acea comuna, seu unde preotii nu voru fi avendu nici o posesiune, acolo din pasiunea publica sa se rumpa mai antaiu atatu, catu e de lipsa a se intregi ori fundu o sessiune preotiesca celu putinu atatu de mare, catu e o sessiune colonicala mijlocia din acea comuna, — apoi la acest'a sa se mai adauga si competinti'a proportiunata de pasiune observata si la ceialalti coloni.

Dascaliloru se va asema accesi partiune.

Eara unde segregarea pasiunei s'au efeptuitu fara sa se fi dotatu preotii si dascalii in mesur'a aci prescisa, acolo se va face o rebonificare suplementara in calea politica, catu se pote fara stricarea planului de regulare.

§ 49. Preotii si dascalii (de ori ce confessiune) se voru considera in privinti'a competintiei loru intocmai ca fostii coloni; acolo unde le compete acelor'a pana acum dreptu de lemnaritu si unde se face alegerea partiuniloru de padure, — de cumva nu esista alta invoiela mai favoritoare, — se va rumpe accesi partiune pentru fia-care preotu si dascalu, ca si pentru unu colonu, ce ave catimea insemnata in § 48.

Unde sau efeptuitu segregarea padurei fara a se fi luat respectu la dotarea preotiloru si dascaliloru celu putinu in mesura aci determinata, acolo li se va intregi competinti'a de padure dupa principiile aci desvoltate, pe calea politica.

Sabiu in 4 Iuliu 1864.

Puscariu m. p. ca proponente. Dr. Vasiciu m. p. Dr. Major m. p. I. Fekete Negrutiu m. p. Stefanu Biltiu m. p. Michaelu Orbonasiu m. p. Ios. Siu-utiu m. p. I. Hanni'a m. p. Leontinu Popu m. p. de Lemény m. p. Domzsa m. p. Macedon Popp m. p. Ioann Ratiu m. p. Protopopu. Dr. Ratiu m. p.

Siedinti'a din 26 Iuniu (8 Iuliu)

(Caus'a urbariala: lupte seriose.)

Dupa citirea protocolului in limb'a germana, vine la ordinea dilei raportulu comitetului asup'a propositiunei regesci a 9 (caus'a urbariala.)

Conrad Schmidt afla premare deosebire intre propunerea respectiva a Dlui Ratiu si consotii de o parte si propositiunea regimului de alta parte; caci pe candu cesta din urma atinge numai form'a, cea d'antaiu intra afundu in materi'a patentei urbariale. De aceea propune, ca raportulu sa se dea comitetului inapoi, ca ambe propositiunile sa le tracteze separat, si despre fiecare sa raporteze in modu multiamitoriu deosebitu.

Puscariu partinesce parerea lui Conrad Schmidt, pen-

truca afla în propozițiunea regimului o specializare a părții formale din patent'a urbarială, și pentruca patent'a urbarială de aci încolo va avea a se privi că lege constituțională, adusa prin dieta, și deca diet'a aru intră în materi'a patentei, atunci ea singura si-ar fi taiatu drumulu de a mai face pe venitoriu modificări în trena. Deci se alatura la parerea lui C. Schmidt, cu acea rogare, că nu numai propunerea dr. Ratiu, ci și celelalte amendamente, cari s'au mai adusu înainte și cari privescu la reviziunea patentei, d. e. pentru dotarea preoților și dascalilor etc. sa se dea acestei comisiuni, carea sa refereze despre toate.

K o r o n k a arata adunc'a sea parere de reu, ca scaunele din stâng'a încă totu stau gole, cu atât'a mai vertosu, căci vinu la ordine lucruri, ce taia afundu în vieti'a națională (? Red.) a Magiaro-Securilor. Aru fi cu totu dreptulu, că propunerile aduse sa se amâne pe alta sesiune, și nu Magiarilor, cari de buna voia s'au desbracatu de manti'a de aur, sa li se ia acum și camesi'a. Deci propune, ca de ore ce aici e vorb'a de possessiuni personale, desbateră asupra raportului comitetului sa se amâne până candu se va adună o dieta, în carea sa fia reprezentati și proprietarii în număr de ajunsu, fia acest'a încă în sesiunea acest'a, ori numai în diet'a următoare. — Propunerea nu e sprijinită de nimenea.

D o m z s ' a espune mai pe largu greutatea cea mare a pertractărei cauzei urbariale, precum și cauzele acestei îngreunări, care le afla în nechiaritatea legilor atâtu aprobatale și verboczi-ane, câtu și a celor dietale din 1769 și a urbariului din 1847. De aceea și operatulu comitetului n'a pututu esă destulu de esactu. Deci că operatulu celu nou alu comisiunei, propus de C. Schmidt, sa nu easa pôte mai confusu (Ilari-tate) decâtu acest'a, propune a se stabili prin dieta, că comisiunea respectivă ori sa se tina strinsu de principiile statutarite în pat. urb. din 1854. ori—de ore ce legile patriei nu-su destulu de clare—sa se statorească alte principie, de cari comisiunei sa nu-i fia iertatu a se departă. — Apoi trecendu la desfasurarea principiilor din patentă, după cari totu pamentulu nobilitariu este său alodialu său colonialu, dăce cu privire la despăgubire, respective la propunerea dr. Ratiu, ca pat. urb. din 1854 sa se ia la pertractare din capu în capu, §§-ii esacti și buni sa rămăna, car în loculu §§-loru defectuosi sa se faca schimbări după principiulu espusu acum.—Precum e cu pamentulu aratori, asiă esă padurile, cu pasiunile și cu muntii.—Cātu pentru inquilini (dileri), diet'a aru trebui sa stabilească unu principiu nou, deca va sa desbata despre propunerea dr. Ratiu; căci densulu în rescumpărarea pamentului vede o donatiune facută pe spesele statului; car dupăce s'a stabilitu, ce pamenturile alodiale rămănu proprietateafostilor domni pamentesci, densulu nu concede legislațiunei dreptulu de a luă aceste pamenturi ale fostilor proprietari și a le dă fostilor dileri; căci prin acest'a s'aru vatemă dreptulu de proprietate. În fine nu afla dreptu, că fostii domni sa se despăgubască pentru pamentu, ci pentru prestatiunile (lucrulu. Red.) ce l'au priimitu dela iobagi și dileri. Deci la rescumpărarea atâtu a colonilor, câtu și a dilerilor sa nu se ia dreptu cinosura pamentulu, ci prestatiunile dinainte de 48.

(Va urmă.)

Cuventulu dep. Ladislau Vajda

pentru tribunalulu supremu transsilvanu. *)

Înaltu Presidiu! Înalta Casa! Fiindcă la ordinea dălei este cea propunere a d-lui dep. G. Manu, carea a făcut'o densulu alaltaieri la §-lu 3 alu proiectului regimului pentru organizarea supremei Curti judecătorești, și alu cărei scopu este, că la denumirea membrilor acelei curti supreme judecătorești sa se iea privire cuviincioasă la cele 4 națiuni și 6 confesiuni: cu atâtu mai puțin me potu retine dela vorbire la acestu obiectu, cu câtu tocmai eu amu fostu facutu mai d'antăiu această propunere în un'a din sedintiele Comitetului respectiv, alu cărui membru fui și eu norocitu a fi, numai cu acea deosebire, ca eu propusesem a se adauge încă și cuventulu: *indigen'a*. Fiindcă ca acei Domni deputati, cari au vorbitu de candu-mi cerusem eu cuventu, au adusu înainte mai toate motivele, câte doriămu eu a le aduce pentru această propunere, asiă eu, că sa nu repetez și că sa fiu scurtu, me restringu numai la declararea, ca partinescu acea propunere.—O partinescu de o parte pe bas'a motivelor aduse înainte de alții; o partinescu mai încolo pentru aceea, pentruca acest'a o află basata în diplom'a leopoldina și în articolulu 15 din 1791 și în mai multe alte legi ale patriei; o partinescu în urma

și pentru articolulu primu de lege, facutu în diet'a prezentă și sancționatu de preagratiosulu nostru Monarchu, sunatoriu despre înarticulară natiunei române și a confesiunilor ei, care mic-mi servește de motivu de ajunsu spre acest'a, pentru ca eu, Înalt'a Casa! marturiscu, ca din parte-mi nici nu asiă pricepe, ce întielesu practiculu și ce efectulu aru avé altmintre înarticulară natiunei române, deca noi acum'a la proiectulu acest'a de lege și tocma la §-lu prezentu amu lasă neefectuitu tocma acelu fundamentu, care ni-au servitu de directivă la înarticulară, adeca fundamentulu său bas'a de 4 națiuni și 6 religii recepte. În urma mai partinescu această propunere și pentru aceea, fiindcă, de ore ce însusi și în proiectulu regimului se afla espressionea „*siebenbürgische Landesangehörige*,” asiă propunerea aceea nu e o idee nouă, ci numai esplicarea mai de aproape a acelei espressioni, și indicarea densei mai limpede după legile patriei.

Eu credu, ca nimenea nu va presupune despre mine și nici despre unulu dintr'aceia, cari au apermis propunerea dlui deputatu Manu, ca dór noi am tîni într'acolo, că pe aceea sa-i escludemu și scótemu din toate drepturile, cari de altmintre după nascere suntu ardeleni, său indigenati, dar după sânge nu se tînu nici de natiunea magiara, nici de cea sasăscă, nici de cea română, și nici de cea secuiescă.

Aru fi de totu fără de cale dela noi Români, cari de o parte prin simtiulu de dreptate alu membrilor neromâni ai dietei, eara de alta parte din grati'a Maiestății Sale amu castigatu înarticulară cea de multu dorită a natiunei noastre; aru fi, dăce, fôrte uritu dela noi, deca noi acea positiunea a noastră candu acum'a și noi că natiune luăm parte la legislațiune,—amu folosî-o spre a eschide dela drepturile politice pre acei, cari de altmintre suntu fii ai patriei nascuti ardeleni, dar după sânge nu se tînu de nici un'a din cele 4 națiuni recepte.

Noi nu voim această nici pe departe, și eu din parte-mi numai atât'a dorescu, că patri'a noastră sa se asigure despre aceea, că străinii, cari nu suntu nascuti ardeleni, și carinici prin indigenatu nu si-au castigatu drepturi politice în patri'a noastră, sa nu se aplice nici la tribunalulu supremu, și nici la alte oficietranssilvane, delaturandu prin această pre alți fii ai patriei binemeritati.

Deca Maiestatea Sea în unele casuri singurate aru voi a aplică la tribunalulu supremu său în altu postu vreunu individuu binemeritatu pentru tron și patriă, care însă nici nu s'aru tîne de vreun'a din cele 4 națiuni recepte și nici nu aru fi nascutu ardelenu, său impamentenitu prin indigenatu, apoi în privinți'a aceea nimenea nu va trage la îndoiele dreptulu Maiestății Sale, (ce și diplom'a leopoldina, precum credu în art. 5, asigura Maiestății Sale că dreptu maiestaticu,) că sa esopere immatricularea său impamentenirea aceluia prin întervenirea dietei, și după ducerea acesteia în deplinire apoi e s c e p t i v e sa póta aplică și pre unu atare individuu.

Prin urmăre, precum amu dăsu, partinescu propunerea d-lui Manu, și dorescu fôrte tare, că propunerea densului cu adausul facutu de mine în sedinti'a comitetului, adeca cu adausul cuventului „*indigen'a*,” care e terminu legalu, sa fia priimită din partea înaltei case, după cari apoi §-lu acest'a aru sună în modulu urmatoriu: „La toate posturile de oficiu se voru denumi numai ardeleni indigeni, cu respectu la cele 4 națiuni recunoscute prin dreptulu de stat, precum și la cele 6 religii recepte.”

Provocu dăra și pre înalt'a casa, că dupăce majoritatea înaltei case, (între cari însă eu nu me numeru, pentru ca eu amu partinitu propunerea) nu a priimitu propunerea, carea au fostu facutu dd. regalisti Koronka și Domzsa în sedinti'a trecută la § 2 alu proiectului acestui'a de lege, și carea a avutu de scopu de a sustine dietei patriei dreptulu de alegere, și asiă și siguranți'a cea mai ponderoasă, care a posedat'o diet'a în liber'a alegere, respective în candidare la posturile cardinali, care dreptu lu memora mai multe legi ale patriei, ba-lu sustine și însasi diplom'a leopoldina în art. alu 8 și resoluțiunea alvintiana în punctulu alu 7, și care dreptu și Maiestatea Sea S'au înduratu a nu ni-lu detrage nici prin diplom'a de Octobrie și nici prin patent'a din Fauru;—deci mai repetu odata, ca deca majoritatea înaltei case nu a voitu a sustine și realisă acestu dreptu la alegerea consilierilor dela tribunalulu supremu,—apoi sa binevoiască a pastră patriei barem această siguranțiă cu multu de mai mica însemnatate, carea e espressa în propunerea d-lui Manu.

Înalta Casa! mai nainte de a-mi încheiă vorbirea, numai un'a mai voiescu a memoră. La cele până aci dăce aru poté

*) Cuventulu acest'a ne crediăramu datoru a-lu comunică în totu cuprinsulu, fiindcă estrasulu din nr. 47 (sedinti'a din 30 Maiu, 14 Iuniu) prea scurtu și neînteligibilu. (Red.)

observă cineva, ca numai acel'a se obicinuiască a cere asigurantia, care nu are destula incredere. Eu la acést'a numai atât'a asiū respunde, ca a presupune asiă ceva despre mine aru fi foarte nedreptu; pentruca între toti membrii inaltei case nu e nici unulu, care sa fia cu mai mare credintia, recunoscintia și multiamita către Maiestatea Sea decâtu sum eu, și nu e nimenea care sa fia cu mai mare veneratiune către regimulu Maiestatei Sale, decâtu mine. Insa candu ia cineva parte la legislatiune, și legislatiunea séu diet'a se ocupa cu facerea de legi: apoi trebuie sa-si cugete, ca legile acelea nu-su numai pentru generatiunea presinte, ci acelea le face și pentru venitoriu.

Prin urmare nici mie, nici celor'a cari partinescu propunerea acést'a, nu ne pôte luá nimenea in nume de reu, deca noi și pe venitoriu voim a ne procurá sigurantia, pentruca noi cu acést'a suntemu datori patriei și comitentilor nostri.

Eu credu, Inalta casa, ca nici Maiestatea Sea, și nici regimulu presentu, și deca nu vomu aduce preservativa prin lege, nu va aplicá nici la tribunalulu supremu și nici la alte posturi ardelene, individi straini neindigenati; credu și aceea, ca modificarea, ce se cuprinde in numit'a propunere, de presentu e cu totulul superflua; insa și despre aceea inca sum convinsu, ca potu veni candu-va atari tempuri, candu preservările aceste extreme cu privire la venitoriu nu voru fi cu totulul de pri-sosu. — In secretele venitoriului nimenea nu pôte vedé, asiă dara este de lipsa, séu și deca cum-va nu e de lipsa, dar totusi servesce spre odichnirea noastră, ca asiă sa compunemu legea, câtu in sensulu acelei'a sa nu póta face nimenea asiă ceva, ce nu doresce patri'a noastră, și respective cá tribunálu supremu și alte posturi ardelene sa nu se póta ocupá cu individi straini neindigenati. Prin urmare de nou mai repetu, ca eu nu numai partinescu propunerea d-lui deputatu Manu, ci o și recomand cu tota caldura, spre a fi priimita de inalt'a casa legislativa. —

Congresulu serbescu.

Inca câte-va zile, și congresulu Serbiloru se deschide. Ce rolu voru duce Serbii la acestu congresu, cu tóte ca cestiunea din punctu de vedere politicu e destulu de importanta, pentru noi Români resariteni are insemnatate numai secundaria; intrebarea principala pentru noi, dupa parerea noastră, e: ca ce voru face Serbii fatia cu Români, și respective ce voru face Români fatia cu Serbii? Vre-o programa dusa cu consecuintia din punctu in punctu in acésta privintia n'amu vedutu, și nici ca e mirare, deca considerámu starea cea desolata, mai ne vine a díce: desperata bisericesca a fratiloru din Ungari'a și Banatu. Scirile singurate, ce se stracurara pâna la noi, erau contradicatóre: unele adica díceau, ca Români voru alege deputati și voru merge in numeru câtu voru poté mai mare la Carlovitiu; altele sustineau tocmai din contra, ca Români au hotaritu a se retiné dela ori-ce amásteacu la acestu congresu. (Scirile mai nóue ne spunu, ca la cele mai multe locuri și Români au alesu.) Convictiunea noastră e, ca procederea acést'a negativa din urma nu va fi de folosu, celu puțin nu va contribui a se hotari odata acésta cauza multu importanta și prin númeroase scrieri asupr'a ei destulu de ilustrata și numai prin influintie straine incurcata. Suntemu dar de parere, ca Români sa mérga la congresu in numeru câtu mai mare, (câci numerulu acést'a—multiamita legeri de alegere—cu tota multimea locuitoriloru români, totusi va fi destulu de micu),—sa mérga dícemu, insa numai pentru de a încercá o 'ntielegere pacifica cu „pars sanior“ a natiunei serbesci, ear la nereusirea acésteia pentru de a protestá incontr'a durârei mai departe a stârei anormale de acum, pentru de a repeti rogările și urso-riale Româniloru ungureni și banatieni pentru desfacerea loru administrativa bisericesca de către Serbi, și pentru de a starui de nou pentru annecsarea loru la mitropoli'a comune a Româniloru resariteni austriaci.

Dar acést'a in fine se pôte face, ori va fi mare numerulu deputatiloru români, ori va fi micu, capulu lucrului e, cá sa se faca in numele toturoru Româniloru ungureni.

Fratiloru nostri din Ungari'a, cari au luptatu umeru la umeru cu noi Transsilvanii pentru acésta causu drépta și sânta, li se ofere o nóua ocaziune binevenita, pentru de a-si manifestá firm'a și unitar'a dorintia in caus'a religiunara. Sperámu ca o voru scí folosí!

Ierarchi'a serbésca, parte mare urgisita de insisi Serbii — unu testimoniu infricosiatu de increderea fiiloru in parinti! — ierarchi'a serbésca, dicemu, continua vechile sele apesări, vechiulu seu indiferetismu; preotii români stau in lupta necurmata si neegala cu ignorantia și cu lips'a; scótele române nu numai lasate in

mân'a sortii, dar pare-ca inadinsu impedeate in desvoltarea loru naturala; poporulu selbatacindu-se pe díce merge in cunoscentie și in naravuri; tinerimea mergendu către unu venitoriu greu, pentru care i voru lipsi poterile materiale și morale spre a-lu suportá; apesări din afara, apesări dinlauntru, apesări chiaru dela ai sei,—eata posomoritul, dar adeveratulu tablou alu stârei fratiloru nostri din Ungari'a! In adeveru e alu unspredeciecelea ceasu, cá sa se deslege—ori sa se taie odata nodulu acést'a, ce cá unu blastemu vechiu tine legate dóue natiuni, cea româna și cea serbésca, ambe pline de viétia, ambe doióse de a se desface și de a trai in fratie, ambe demne de unu venitoriu mai bunu, decum cerca a li-lu prepará o ierarchia atâtu de necapace de chiamarea sea! Guvernulu singuru pôte fi acelu Alessandru Macedone, care sa descurce nodulu acést'a intr'unu modu multiamitoriu pentru ambe pârtile, multiamitoriu și pentru sine; câci dica guvernulu are multe cause de a deslegá cestiunea, dar nici un'a de a o mai tiné incurcata. —

Sabiiu in 12/24 Iuliu. In septemân'a trecuta decursera esamenele semestrale cu elevii institutului diecesanu gr. or. de aici. Presidiulu in tóte esamenile ostenicióse cu cinci clase și preste un'a suta de elevi lu portá cu multu interesu și multa jertfire P. Archimandritu Popasu.

Despre prestatiunile eleviloru, facendu și Redactorulu acestei foi parte din corpulu professoralu, vomu lasá sa judece altii; atât'a insa credemu ca vomu poté constată, ca instructiunea eleviloru totu mai multu se face dupa principiele mai nóue ale sciintieloru, deslipindu-se din ce in ce mai multu de metod'a memorârei și apropiandu-se de adeverat'a metoda a intielegerei celoru ce s'a invetiatu. Sâmbata sér'a între 9 și 10 óre corulu vocalu alu eleviloru aduse P. Archimandritu o serata de cantări in semnu de adunca reverintia și multiamita. Domineca P. Archimandritu, insotitu de Parochulu și unu altu Preotu, celebrá liturgi'a serbatorésca cu Doxologi'a și rogaciune de multiamita din genunchi in biserica cetâtii; ear dupa biserica professorii și elevii se adunara in sal'a institutului la cuventulu de despartire. P. Pot. Hanni'a, cá celu mai vechiu professoru alu institutului, rosti către elevii adunati unu pretiosu cuventu, cârui ideia fundamentala fu, ca acel'a a sfârsitu bine cursulu scolasticu, care a nceputu cu Domnedieu și a sfârsitu cu Domnedieu. P. Archimandritu cu cunoscut'a sea caldura și potéré multiamí ddloru profesori pentru ostenelele ce au pusu, și indemná pre elevii a fi și pe venitoriu fii buni și credinciosi ai bisericei și ai natiunei. Unu clericu tertianitu respunse acestoru cuvinte adeveratu parintesci, dupa care apoi intréga tinerimea intoná imnulu poporulu austriacu și imnulu archiierescu: lata diu'a cea dorita! — poema de Andreiu Muresianu. Dupa care apoi professorii și elevii se despartira pâna la alta revedere. Numerulu totalu alu eleviloru fu in anulu acést'a 129, din cari 88 clerici, 41 pedagogi.

Din Ungari'a. (Privitoriu la congresu.) Comunele bisericesci rom. din tinutulu Mehadie dedura o declaratiune, prin carea respundu la provocarea ven. Consistoriu din Versietiu: a alege deputati pentru congresu. In acésta declaratiune se díce: ca de vreme ce din partea natiunei nóstre române din provinciele imperatiei austriace, precum prin o deputatiune númeroasa la a. 1862, asiă și dupa aceea din mai multe pârti sau substernutu inaintea p. n. tronulu alu Maiestatei Sale Imperatului cererea, cá sa ni se daruiesca ingaduintia de a poté avé Mitropolitulu nostru românu, de marturisirea noastră resaritena ortodoxa pe bas'a fostei Mitropolii române din Alba-Iul'a, și cu aceea totodata sa avemu și Ierarchi'a noastră româna ortodoxa deschilinita de către cea serbésca din mai multe și mari cause motivate: dreptu aceea nupotu luá parte la adunarea și tinerea congresului numitu Carlovitianu, mai alesu la alegerea Mitropolitulu pentru natiunea sirbésca, ci lasa alegerea aceea bunei vointie a fratiloru serbi. Totdeodata dorescu și ascépta p. n. dispositiune, dupa carea voru avé a tiné unu congresu natiunалу pentru nati'a noastră româna, la carele se vá poté luá inainte precumu alegerea doritului Mitropolitu, asiă și desbaterea și organizarea Ierarchiei române și a altoru obiecte in interesulu bisericei, alu preotimei, și alu scóleloru natiunale asiă precum va aflá de mai bine și dreptu din partea organeloru inteliginti române bisericesci și politicesci. —

Cátu pentru alegerile dintre Români, „Conc.“ ne spune urmatórele:

In Versietiu se alesera din partea clerului D. Ioanne Marcu Prot. in Lugosiu și D. Nicolau Andreoviciu capelanu și dir. scol. in Caransebesiu. Din partea mireniloru pentru distr. Lugosiu: D. Filipu Pascu; Boccea, D. Atanaseviciu, Oravitia: dr. Demetriu Hatieganu; Versietiu: D. dr. Aur. Maniu. —

Clerul din protopopiatul Mehădiei n'a vrut să iee parte la alegere, nici militarii din Caransebesiu. — Din partea resaritenă a graniției militare ni se scrie: „Mai multe companii din acestu regimentu român s'au opus a tramite deputati la congresulu serbesc, însă principele guvernatoru n'au consideratu de validă această dechiarare, și ni-au demandat să mergem. Ei bine, suntemu militari, ascultăm de disciplin'a militară, ne ducem; dar o spunem pre fată, că noi vom vota pentru Escellentia Sea Andrei Br. de Siagun'a, deca nu scim ce rezultatu au dorințele noastre seculare.“

În Bud'a, la propunerea dlui G o z s d u, se dă instrucțiune deputatilor, că să nu participeze la alegerea Mitropolitului, până nu se voru decide cauzele serbo-române; la din-contră să se retraga. —

Principatele române unite.

Amu comunicatu în nr. precedente proclamatiunea, prin carea Domnitoriulu Romaniei pune sub ochii natiunii evenimintele decurse în țiera și cu țier'a dela 2/14 Maiu a. c. încôce. Datorim acum cetitorilor nostri celelalte acte, ce stau în legatură cu acea di multu memorabilă pentru Romania. În diuarele de dincolo de Carpati îndată după proclamatiune se comunica de nou statutulu dezvoltatoriu conventiunei din 7/19 Augustu 1858; noi însă, constrinsi de angustimea spatiului, trebuie să avisăm pre cititorii nostri la nr. 40 din 21 Maiu 1864. alu acestui diariu, unde statutulu e comunicatu întregu, și ne vomu tîrmuri pe lînga comunicarea acelu paragrafi numai, cari în urm'a conferintelor din Constantinopole s'au modificatu. Acestia sînt cei urmatori: **Modificatiuni îndeplinitore Statutului.**

În preambululu Statutului.

Principatele Unite potu în viitoriu a modifica și a schimbă legile, care privesc administratiunea lor din intru, cu concursulu legal alu tuturor poterilor stabilite, și fără nici o intervenție; se întielege însă, că această facultate nu se pôte întinde la legaturile, care unesc Principatele Unite cu Imperiulu Ottomanu, nici tratatele între Inalt'a Pôrtă și celelalte poteri, cari sînt și rămân obligatôre pentru aceste Principate.

La Art. III. Nici o lege nu pôte fi supusă sancțiunei Domnului, înainte de a fi discutată și votată de adunarea electivă și de senatu (adunare ponderatrice.)

Domnulu acordă s'eu refuză sancțiunea Sea.

Ori ce lege cere învôirea a tustrelelor poteri.

În casulu cându guvernulu aru fi nevoitu a lua măsuri de urgență, cari ceru concursulu adunării electivă senatulu în timpul cându aceste adunări nu sînt deschise, ministeriulu va fi datoriu a le supune la cea d'antăiu convocatiune motive și rezultatulu acestor măsuri.

La Art. VII. Din 64 membri ai adunării ponderatrice, 32 voru fi aleși și numiți de Domnu dintre persoanele, cari au exercitat cele mai înalte funcțiuni în țiera; s'eu cari potu justifica unu veniu anual de optu sute galbeni. Cătu pentru ceilalți 32 membri, ei voru fi aleși dintre membrii consiliilor generali ale județiilor și numiți de Domnu pe o listă de presintatiune de trei candidati pentru fie-care districtu.

La Art. VIII. Acești 64 de membri ai senatului, aleși în conformitate cu dispozițiunile articolului de mai sus, se reînnoiesc din trei în trei ani câte o jumătate.

La Art. XI. Mitropolitulu primariu este de dreptu presedintele Senatului. Unulu din vice-presedinti ai adunării ponderatrice, luat din acestu corp, este numit de Domnu; ceilalți vice-presedinti și biuroul sînt aleși de senatu.

La Art. XII. La finitulu fiecărei sesiuni senatulu și adunarea electivă, voru numi fie-care unu comitetu, ai căru membri voru fi aleși din sinulu lor. Ambele comitete se voru întruni în comisiune mixtă, spre a face unu raportu Domnului asupr'a lucrărilor ultimei sesiuni și a-i supune cestiunile de îmbunătățire, ce aru crede trebuitoare în deosebitele ramuri ale administratiunei. Aceste propuneri voru pôte fi recomandate de Domnulu consiliulu de Statu, spre a fi prefăcute în proiecte de legi.

La Art. XV. Petitiunile date secatului, voru fi examinate de o comisiune. Asupr'a raportului acesteia, senatulu va pôte, de va fi trebuită, a le tramite guvernului. —

Precumu se vede din adausulu acest'a, care pentru de a fi întielesu pe deplinu cere neconditiunatu a se asemena cu statutulu originalu, puterea Domnitoriului se restringe parte prin aceea, că i se ia dreptulu de a iniția singuru legile, parte prin aceea, că din cei 64 membri ai senatului numai jumătate, adică 32 voru fi denumiți de Domnitoriulu, iar ceilalți 32 voru fi aleși de prin districte. —

Cătu pentru legea electorală, ea încă s'au stramutată în parte, și anume pentru alegatorii primitivi s'eu indirecti (alegatorii alegatorilor) s'au pus censulu 40, 80 și 110

lei după locurile locuinței lor; iar pentru alegatorii secundaris'eu directi (alegatorii deputatilor) censulu de 4 galbeni, adică venitu de 100 galbeni; iar dela deputati se cere censu s'eu venitu duplu. După liter'a legii acesteia, articolulu 8, pôte fi alesu deputatu la adunarea generală, totu insulu, care 1) este Român nascutu s'eu a dobânditu naturalisatiunea cea mare, 2) care are vîrst'a de 30 ani implinită; 3) care este alegatoriu și are censulu de eligibilitate (deocamdata venitu anual de 200 galbeni), în fine potu fi aleși deputati și fără censu toti Românii, cari au exercitat funcțiuni mari în serviciulu activu, professoratulu și profesiunile liberale corespundătoare.

După tabel'a deputatilor conforma legii celei nou electorale, cam'ase va compune preste totu din 160 deputati, și anume:

Argesiu, din care 2 pentru Pitesci și 1 pentru Curtea de Argesiu, 5. Bacău, din care doi pentru orasiulu Bacău și 1 pentru tergulu Ocnei, 5. Bolgradu, din care 2 pentru orasiulu Bolgradu, 4. Botosianii, din care 2 pentru orasiulu Botosianii și 1 pentru tergulu Harlău, 5. Brail'a, din care 2 pentru orasiulu Brail'a, 4. Buzeu, din care 2 pentru orasiulu Buzeu și 1 pentru Mizilu, 5. Cahulu, din care 2 pentru orasiulu Cahulu, 4. Covurlui, din care 2 pentru Galati, 4. Dembovit'a, din care 2 pentru Tergovisce și 1 pentru Gaiesci, 5. Doljiu, din care 2 pentru Craiova și 1 pentru Calafatu, 5. Dorohoiu, din care 2 pentru Husi și 1 pentru Heri'a, 6. Falcu, din care 2 pentru Husi și 1 pentru Falcu, 5. Gorjiu, din care 2 pentru Targulu-Jiului, 4. Ialomit'a, din care 2 pentru Calarasi, 4. Iassi, din care 4 pentru orasiulu Iassi și 1 pentru Tergulu frumosu, 7. Ilfov, din care 6 pentru Bucuresci și 1 pentru Oltenit'a, 9. Ismailu, din care 2 pentru orasiulu Ismailu, 4. Mehedinții, din care 2 pentru Severinu, 1 pentru Cernetiu și 1 pentru Bai'a-d'arama, 6. Muscelu, din care 2 pentru Câmpu-lungu, 4. Némțiu, din care 2 pentru Pêtr'a și 1 pentru Tergulu Némțiu, 5. Oltu, din care 2 pentru Slatina, 4. Prahov'a, din care 2 pentru Ploiesci, 1 pentru Câmpina și 1 pentru Valenii de munte, 6. Putna, din care 2 pentru Focsiani, 1 pentru Odobesci și Panciu, 5. Rîmnicu-Saratu, din care 2 pentru orasiulu Rîmniculu-Saratu, 4. Romanalii, din care 2 pentru Caracalu, 4. Romanu, din care 2 pentru orasulu Romanu, 4. Sucev'a, din care 2 pentru Folticeni, 4. Tecuciu, din care 2 pentru orasiulu Tecuci și 1 pentru Nicoresci, 5. Teleormanu, din care 2 pentru Magurele, 1 pentru Rusii de vîde și 1 pentru Alessandria, 6. Tutov'a, din care 2 pentru Barladu, 4. Vâlcea, din care 2 pentru Rîmnicu-Vilcei, 1 pentru Ocn'a și 1 pentru Dragasiani, 6. Vaslui, din care 2 pentru orasiulu Vaslui, 4. Vlasca, din care 2 pentru Giurgiu, 4. Totalu 160.

În aceeași di (2 Iuliu) s'au constituit consiliulu de stat la care Domnitoriulu a denumit pre urmatorii: Vice-presedinte, D. C. B o z i a n u, fostu deputatu și decanu alu facultății de drept din Bucuresci. Membri D. P. P o e n a r u, fostu membru alu eforiei instructiunei publice. D. I. V o i n e s c u, colonelu în retragere. D. A. Cretiescu, procuroru de secțiune la curtea de cassatiune. D. G. D. Vernescu, fostu deputatu. D. Gr. Bengescu, fostu deputatu. D. G. Apostoleanu, fostu deputatu. D. Papadopolu Calimacu, fostu membru la curtea de Apelu din Iassi. D. I. Strat, fostu membru alu consiliulu superior de instructiune publică. Secretariu generalu, D. A. Vericeanu, professore de economi'a politică la facultatea din Bucuresci. Secretari secundari DD. C. Marcovici și I. Kalognomu.

Totu deodată se însărcinează acestu consiliu, a elaboră unu proiectu de lege rurală, carea „o borindu clac'a și respectandu stapanirea clacasilor pe locurile ce ei astadi le posedu în puterea legilor în fiintă, garantează totodată și o despăgubire pe cătu dréptă și sigură proprietarilor de moșia, pe atît'a și îndemanatică pentru stat și pentru cultivatorii pamentului.

În fine în aceeași di se institui și curtea de compturi, în carea se aleseră: pres. A. Romalo, membri: DD. M. Gradisteanu, E. Platonu, G. Nitiescu, A. I. Filipescu, M. Baticoveanu, I. Bozianu, I. Cretianu și A. Milo. —

Universitatea din Bucuresci s'a sancționatu de Domnitoriulu, și în curendu are să urmeze constituirea ei perfectă.

Astfelu vedem în Romania știința mergendu că portătorea de față mîna n'mîna cu dezvoltarea politică a natiunei. —

Nr. 12—2

Publicare.

În urm'a Rescriptului înaltului ministeriu de resbelu din 23 Iunie a. c. desp. 14 Nr. 1891 se primesce pre învelimentulu cursului înaltu, la c. r. Academia de medicină și Chirurgia Iosefina elevi Interni (adecă Scolari solvandi s'eu nesolvandi-erariali și Esterni.

Condițiunile mai de aproape se potu lua în vedere în Hermanstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten din 16-19 și 22 Iuliu a. c.